

KONSULT- MÄKLARE

EN UTBREDD FÖRETEELSE

SOM MOTVERKAR INNOVATION,
KVALITET OCH TRANSPARENS

BRISTANDE KONKURRENS OCH INSYN

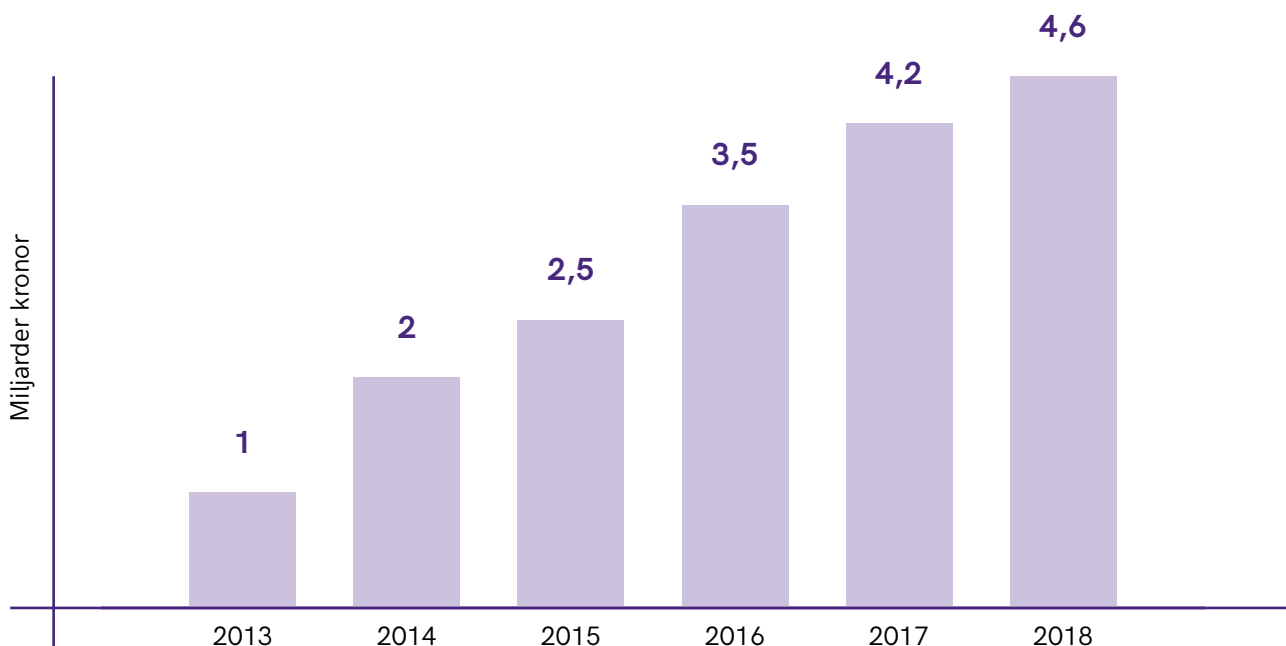
Nya siffror från Innovationsföretagen visar att användandet av konsultmäklare - mellan händer inom offentlig upphandling av konsulttjänster - ökar explosionsartat. **Upplägget innebär betydande risk för att lagen om offentlig upphandling (LOU) kringgås samtidigt som miljardbelopp av offentliga medel spenderas helt utan offentlig insyn.** Företelsen har ökat dramatiskt de senaste sex åren. Trots att Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten påtalat brister i upphandlingar och redogjort för vad som är lagligt och lämpligt syns ännu ingen förändring i hur upphandlingar genomförs.

Samtidigt som EU-kommissionen, regering och riksdag arbetar med att skapa förutsättningar som ökar värdeskapande, kvalitet och innovation i upphandlingar, ökar användandet av konsultmäklare.

Siffrorna för 2018 visar att utgifterna till konsultmäklarna uppgick till över 4,6 miljarder kronor. Det är en ökning med 467 procent jämfört med år 2013.

OFFENTLIG SEKTORS UTGIFTER FÖR KONSULTMÄKLARE ÖKAR KRAFTIGT

Värdet av offentlig sektors inköp från konsultmäklare har ökat med 467 procent under åren 2013-2018.

Det är några offentliga beställare som dominerar vad gäller användandet av konsultmäklare. Region Stockholm sticker ut allra mest med kostnader på nära två miljarder kronor för konsultmäklartjänster år 2018. Övriga offentliga beställare som återfinns i topp tio är: Region Skåne, Trafikverket, Västra Götalandsregionen, Stockholms stad, Skatteverket, Forsvarsmakten, Arbetsförmedlingen, Göteborgs kommun och Försäkringskassan. Tillsammans står dessa tio offentliga beställare för 44 procent av de totala inköpen av konsultmäklare 2018. Totalt är det 484 olika aktörer inom offentlig sektor som haft utgifter till konsultmäklare under år 2018.

Innovationsföretagens undersökning visar att konsultmäklare används i allt större utsträckning av allt fler offentliga beställare. Detta trots att upplägget med konsultmäklare är djupt problematiskt och många gånger riskerar att passera gränserna för vad som är lagligt.

Upplägget innebär i många fall ett kringgående av LOU och att miljardbelopp av offentliga medel spenderas helt utan offentlig insyn. Konsultmäklaren tar i praktiken varken ansvar för produktion eller resultat utan tenderar att helt fokusera på pris. I systemet

finns stora möjligheter att särbehandla godtyckligt utvalda konsulter vilket upplevs förekomma i stor utsträckning och förstås är emot lagen. Förfarandet medför också risk för att upphandlingar som borde vara offentliga blir privata - utan tillämpning av lagen om offentlig upphandling.

Dessutom bryts dialogen mellan upphandlare och leverantör när en mellanhand anlitas. Konsultmäklaren har oftast bara en rudimentär förståelse för upphandlarens behov på kort och lång sikt och ingen insikt om leverantörens kompetensinvesteringar, strukturkapital, innovationsförmåga och arbetsmetodik. Istället för fokus på kvalitet och långsiktigt värdeskapande i sund konkurrens, skapas konstlade och kortsiktiga upphandlingar som hämmar företagens och Sveriges konkurrenskraft. Regeringens krav på ökad kvalitet, innovationsförmåga och social hänsyn åsidosätts därmed helt.

Att omsättningen hos konsultmäklare ökar visar att kunskapen om problemen med mellanhandsupplägget fortfarande är låg. Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten har i sin rapport **Mellanhänder i offentlig upphandling** tydliggjort laglighet och lämplighet i en upphandlande beställares agerande.

INNOVATIONSFÖRETAGEN FÖRESLÅR FÖLJANDE ÅTGÄRDER:

- **Innovationsföretagen** uppmanar Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten att ta dessa frågor på allvar. Det krävs **tydligare riktlinjer** som pekar på var gränsen går för det lagliga när det gäller offentlig upphandling och konsultmäklare.
- **Upphandlande** enheter bör **se över sina rutiner** vid upphandling och säkerställa att man håller sig inom lagens ramar och har en långsiktigt hållbar strategi för de upphandlingar, uppdrag och projekt som berörs.
- **Avtal som bryter mot LOU och principerna i Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens rapport** bör **sägas upp** snarast och nya upphandlingar förenliga med LOU och i sund konkurrens bör påbörjas.
- **Statens Kommuner och Regioner** (tidigare SKL) bör initiera en **informationskampanj** för att stävja felaktig tillämpning och följa upp att resultat uppnås.

www.innovationsforetagen.se

